

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 6

Засновано у 2015 році

Рівне – 2017

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 6 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 320 с.

До збірника увійшли наукові праці, здійснені у галузі теорії і методики виховання. Статті спрямовані на багатоаспектне висвітлення основних напрямів, сучасних підходів до змісту, форм і технологій виховного процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступники головного редактора: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, Учений секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габлітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Вербець В. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, навчально-методичної роботи та гуманітарної політики Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламанаускас В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелєх Л. Р., доктор педагогічних наук, професор, зав кафедри міжкультурної комунікації та історії світової літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелєх Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федаєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Яшук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бісовецька Л. А. кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методик початкового навчання РДГУ;

Сойчук Р. Л., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідощтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензент: **Кольда Н. М.** – доктор педагогічних наук, професор; завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №6 від 25 травня 2017 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

Бех І. Д. Компонентна модель сходження зростаючої особистості до духовних цінностей.....	6
Павелків Р. В. Психологічні особливості розвитку моральних почуттів у молодшому шкільному віці.....	16
Черній А. Л. Специфіка формування органу управління освітою ОТГ та методичного супроводу освіти в контексті реалізації концепції «Нова українська школа».....	27
Пелех Ю. В. Формування вчителя майбутнього: аксіологічний контекст.....	34
Пустовіт Г. П. Прогностичні орієнтири інноваційного розвитку позашкільної освіти.....	46
Петренко О. Б. Психоаналітична педагогіка: інновація ХХІ ст. чи історико-педагогічна реконструкція досвіду першої третини ХХ ст.....	53
Безкоровайна О. В., Павлюк Г. С. Специфіка методики викладання іноземної мови (англійської) в початковій школі....	63
Білавич Г. В., Савчук Б. П. Українське наукове мовлення в контексті наукової діяльності майбутніх педагогів.....	67
Бісовецька Л. А., Верхова І. П. Виховна робота школи щодо безпеки школярів в інтернет-просторі.....	75
Гринькова Н. М. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності педагогів з питань морального виховання молодших школярів в умовах позашкільного навчального закладу.....	83
Журба К. О. Активні та інтерактивні форми і методи виховання смисложиттєвих цінностей у школярів основної і старшої школи у позакласній діяльності.....	90
Заліток Л. М. Казкотерапія за Василем Сухомлинським.....	99
Кособуцька Г. П. Тестування як психолого-педагогічна технологія оцінювання навчальних досягнень студентів: актуалізація практичного аспекту.....	106
Люленко С. О. Екологічна освіта та виховання майбутніх вчителів біології на сучасному етапі розвитку суспільства.....	118
Павелків К. М. Система професійної підготовки педагогів у західній Європі: термінологічний аналіз.....	124
Павелків О. М. Теоретичні засади реалізації інноваційних процесів у вищих навчальних закладах.....	134
Петренко С. В. Інформаційно-цифрова компетентність учня у контексті формування нової української школи.....	144
Розман І. І. Феномен біографічного методу та особливості його застосування у вивченні педагогічних персоналій.....	156

Сілков В. В., Сілкова Е. О. Теоретико-методичні недоліки при формуванні обчислювальних прийомів у молодших школярів, їх причини та шляхи подолання.....	165
Стельмашук Ж. Г., Гриневич М. Н., Рабешко О. М., Скаутська система виховання у контексті викликів сучасності...	181
Федоришин О. П. Increasing motivation in teaching learning process.....	191
Ціпан Т. С., Боровець В. І., Гоголь В. А., Організаційно-дидактична модель формування акмеологічного простору школи.....	198
Шурин О. І. Декоративно-прикладна творчість Рівненщини: історико-педагогічна генеза.....	212
Доробки молодих науковців	
Абрамович Т. В. Критерії та показники сформованості професійної компетентності соціального педагога.....	218
Баліка Л. М. Педагогічні основи роботи шкільних бібліотек щодо розвитку в учнів інтересу до читання	225
Матвійчук-Юдіна О. Властивості інформаційної системи відповідно міжнародних стандартів – основа формування компетентностей майбутніх ІТ-фахівців з предмету «компютерна графіка».....	237
Дуброва А. С. Формування педагогічної майстерності майбутнього учителя іноземної мови.....	245
Дем'янюк І. В. Життєвий і творчий шлях Т. Д. Дем'янюк у контексті розвитку громадянського виховання в Україні.....	250
Ільчук Я. М. Погляди В. Сухомлинського на соціалізацію особистості в умовах сім'ї.....	258
Кардаш В. П. Правове виховання учнів молодшого шкільного віку: теоретичний аспект.....	269
Літвінчук І. М. Виховання гіперактивних дітей: теоретичний аналіз проблеми.....	275
Мартинюк О. В. Вплив змісту шкільних підручників на гендерну соціалізацію особистості учня/учениці.....	281
Мічута Х. О. Кризові ситуації в сім'ї як чинник розвитку особистості	289
Мокрик А. В. Психологічні підходи дослідження гендерних аспектів лідерства в управлінській практиці.....	296
Примак М. В. Готовність дитини до навчання: теоретичний аналіз	302
Яйченя Н. В. «Важковиховувані діти»: ретроспективний аналіз поняття.....	307

СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. Стаття присвячена особливостям навчання іноземної мови (англійської) в початковій школі. Автор розглядає сутність методики викладання іноземної мови в початковій школі, характеризує ефективні методи та форми виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку в контексті досліджуваної проблеми. Проаналізовані психологічні та фізіологічні особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку. Охарактеризовано основні аспекти методики викладання іноземної мови в практиці роботи початкової школи.

Ключові слова: методика викладання, іноземна мова, англійська мова, початкова школа, діти молодшого шкільного віку.

Постановка проблеми. У Програмі «Освіта» визначені основні завдання та шляхи реформування освіти в Україні, сформульовано основні принципи освіти. В умовах визнання суспільством значення освіти зростає роль іноземних мов, зокрема англійської. Іноземна мова є одним з компонентів професійної компетенції людини. Актуальною проблемою сьогодні є створення сприятливих умов для забезпечення якісної освіти молодших школярів.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. В останні роки до навчання іноземної мови приділяється значна увага. Проблемою методики викладання іноземної мови займалися багато вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Т. Балихіна, М. Бородуліна, С. Зонтова, І. Ігнатова, С. Ніколаєва, Я. Проскуркіна, Т. Самосенкова, Ю. Ситнов, А. Щепілова, А. Chamot, А. Johns інші. Автори запропонували різні методи та прийоми активізації розумової діяльності учнів. Зараз відбувається подальша теоретична розробка й практична реалізація удосконалення методики викладання іноземної мови (англійської) в початковій школі.

Мета статті: проаналізувати специфіку методики викладання іноземної мови (англійської) в початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У початковій школі вивчення іноземної мови дозволяє закласти основи комунікативної компетенції, необхідні й достатні для їх подальшого розвитку й удосконалення в курсі вивчення цього предмету. До початкового етапу відносяться 1-4 класи загальноосвітніх шкіл. Щоб закласти основи іншомовної компетенції, потрібен досить тривалий строк, тому що учням потрібно з перших кроків ознайомитися з іноземною мовою як засобом спілкування. Це означає, що вони повинні вчитися розуміти мову, яка вивчається на слух (аудіовання); виражати свої думки засобами

досліджуваної мови (говоріння); читати, тобто розуміти іншомовний текст, прочитаний про себе; і писати, тобто навчитися користуватися графікою й орфографією іноземної мови при виконанні письмових завдань, спрямованих на оволодіння читанням й усним мовленням, або вміти письмово викладати свої думки [4]. Дійсно, щоб закласти основи по кожному з перерахованих видів мовної діяльності, необхідне накопичення мовних засобів, що забезпечують функціонування кожного з них на елементарному комунікативному рівні, що дозволяє перейти на якісно новий рівень їхнього розвитку надалі.

Початковий етап важливий ще й тому, що від того, як проходить навчання на цьому етапі, залежить успіх в оволодінні предметом на наступних етапах. Англійський методист Г. Пальмер надавав дуже велике значення початку у вивченні іноземної мови [2]. Крім того, саме на початковому етапі реалізується методична система, покладена в основу навчання іноземної мови, що з перших кроків дозволяє вчителю ввійти в цю систему й здійснювати навчально-виховний процес відповідно до його основних положень.

Як відомо, побудова початкового етапу може бути різною відносно мовного матеріалу, його обсягу, організації; послідовності у формуванні й розвитку усної й писемної мови; врахуванню умов, в яких здійснюється навчально-виховний процес; розкриття потенційних можливостей самого предмета в вирішенні виховних, освітніх і розвиваючих завдань, що стоять перед школою.

У початковій школі ставиться мета закласти основи комунікативної компетенції, тобто сформувати в учнів мінімальний рівень володіння іноземною мовою, що дозволяє їм іншомовне спілкування на елементарному рівні. Навчання іноземної мови в початковій школі надає найбільш сприятливі можливості для формування в школярів комунікативно-пізнавальних потреб й інтересів, що забезпечують позитивну мотивацію навчання, тому що ґрунтується на таких психологічних особливостях дітей, як пластичність природних механізмів засвоєння мови, інтенсивне формування пізнавальних процесів, швидке запам'ятовування мовної інформації, особлива здатність до імітації, відсутність мовного бар'єру та ін. [5].

Молодший шкільний вік у силу специфіки провідної для цього віку діяльності – гри, дає можливість уже на початковому етапі реалізувати комунікативну спрямованість навчання. У процесі оволодіння навчальним матеріалом переважна більшість дітей 6–7 років орієнтуються на конкретні ознаки речей і явищ [1]. Тому в процесі викладання іноземної мови вчитель повинен брати активну участь у формуванні й розвитку в молодших школярів теоретичного мислення, що вчаться, опираючись при цьому на те, що в дитини вже є. Саме наслідування лежить в оволодінні іноземної мови на імітаційній основі, оскільки граматичний матеріал, як і будь-який інший, щонайкраще засвоюється на свідомо імітаційній основі.

У молодшому шкільному віці перш за все удосконалюється робота

головного мозку та нервової системи. За даними фізіологів, до 7 років кора великих півкуль є вже достатньо розвинутою. Однак найважливіші, специфічні людські відділи головного мозку, що відповідають за програмування, регуляцію та контроль складних форм психічної діяльності, у дітей цього віку ще не завершили свого формування (розвиток лобних відділів мозку закінчується тільки до 12 років), унаслідок чого вплив кори на підкіркові структури недостатній. Саме тому молодші школярі легко відволікаються, не здатні до тривалого зосередження, збудливі, емоційні [6, с. 234].

Найважливішою властивістю будь-якої розумової й практичної діяльності є увага. У молодших школярів краще розвинена мимовільна увага, ніж довільна, тобто дитина в цьому віці легко зосереджується на барвистих і рухливих предметах, але важко освоює нудний (без картинок) текст [7, с. 3]. Успіх навчальної діяльності більшою мірою залежить саме від довільної уваги, тому дуже важливо в молодших школярів розвивати саме цей вид уваги.

Особливим завданням для вчителів є розвиток уміння логічно й послідовно будувати мову, перебудовувати матеріал у значеннєві блоки. Це особливо важливо для розвитку пам'яті. В цьому віці відбувається перехід до значеннєвого запам'ятовування, тому необхідно навчати дітей спеціальним способом навчання мовного й мовленнєвого матеріалу, розподіляти його за часом.

Успішне формування навичок й умінь іноземної мови й усномовного спілкування іноземною мовою здійснюється на основі ретельно відпрацьованого й методично організованого мовного й мовленнєвого матеріалу. Причому в методиці навчання іноземної мови вважається загальноновизнаним, що найбільш прийнятною мовною й мовленнєвою одиницею для навчання є речення. А речення стало прекрасним мовним зразком, що органічно поєднує граматичний, фонетичний і лексичний аспекти мови в готове для вживання мовне ціле – речення (С. Ф. Шатилов) [3].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, з огляду на психологічні особливості молодших школярів, що вчать, можна зробити загальний методичний висновок: те, що в іноземній мові збігається з рідною, може бути засвоєно дітьми переважно на імітаційній основі, з опорою на механізми наслідування; те, що в іноземній мові явно відрізняється від рідної, учень повинен так чи інакше усвідомити, зрозуміти цю відмінність й опанувати іншомовним явищем у результаті виконання необхідної кількості вправ. При навчанні іноземної мови на початковому етапі учні, здійснюючи ту або іншу діяльність, опановують комунікативним механізмом, достатнім для реалізації іншомовного спілкування на елементарному рівні.

Отже, для формування у молодших школярів мінімального рівня володіння іноземною мовою потрібно враховувати психологічні особливості дітей: наслідувальність, увагу (краще розвинена мимовільна

увага, ніж довільна), сприйняття (перехід від змішаного, фрагментарного сприйняття до розчленованого), пам'ять, уяву (персоніфікація).

Список використаних джерел:

1. Гальскова Н. Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. учеб. заведений. 3-е изд. стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 336 с.
2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. – М.: Аркти, 2003. – 192 с.
3. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.
5. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; [за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.
6. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Поліщук В. Молодший шкільний вік як життєвий феномен / В. Поліщук // Початкова школа. – 2015. – №6. – С. 1–5.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Galskova N. D. Gez N.I. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam. Lingvodidaktika i metodika [Theory of Teaching Foreign Languages. Linguodidactics and Methodology: textbook]: ucheb. posobiye dlya stud. lingv. un-tov i fak. in. yaz. vyssh. ucheb. zavedeniy. 3-e izd. ster. – M.: Izdatelskiy tsentr „Akademiya“. 2006. – 336 s. (in Russian)
2. Galskova N. D. Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam [Modern Methods of Teaching Foreign Languages]. – M.: Arkti. 2003. – 192 s. (in Russian)
3. Morska L. I. Informatiini tekhnolohii u navchanni inozemnykh mov: Navchalnyi posibnyk [Information Technology in the Teaching of Foreign Languages: Textbook]. – Ternopil: Aston, 2008. – 256 s. (in Ukrainian)
4. Nikolaieva S. Yu. Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov (skhemy i tablytsi): Navchalnyi posibnyk [Fundamentals of Modern Methods of Teaching Foreign Languages (Schemes and Tables)]. – K.: Lenvit, 2008. – 285 s. (in Ukrainian)
5. Suchasni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov i kultur u zahalnoosvitnikh i vyshchykh navchalnykh zakladakh: Kolektyvna monohrafiia [Modern Technologies of Teaching Foreign Languages and

- Cultures in General Education and Higher Educational Institutions: Monography] / S. Yu. Nikolaieva, H. E. Boretska, N. V. Maiier, O. M. Ustyenko, V. V. Chernysh ta inshi; [za red. S. Yu. Nikolaievoi; tekhn. red. I. F. Sobolievoi]. – K. : Lenvit, 2015. – 444 s. (in Ukrainian)
6. Pavelkiv R. V. Dytiacha psykholohiia: navch. posib.[Child Psychology] / R. V. Pavelkiv, O. P. Tsyhypalo. – K.: Akademvydav, 2010. – 432 s. (Serii «Alma-mater»). (in Ukrainian)
 7. Polishchuk V. Molodshyi shkilnyi vik yak zhyttievyi fenomen [Junior School Age as a Life-changing Phenomenon] / V. Polishchuk // Pochatkova shkola. – 2015. – #6. – S. 1–5. (in Ukrainian)

Анотація. Стаття посвящена особливостям изучения иностранного языка в начальной школе. Автор рассматривает сущность методики преподавания иностранного языка в начальной школе, характеризует эффективные методы и формы воспитательной работы с детьми младшего школьного возраста. Проанализированы психологические и физиологические особенности развития детей младшего школьного возраста. Охарактеризованы основные аспекты методики преподавания иностранного языка в практике начальной школы.

Ключевые слова: методика преподавания, иностранный язык, английский язык, начальная школа, дети младшего школьного возраста.

Abstract. The article is devoted to the peculiarities of teaching a foreign language (English) in elementary school. The essence of the methodology of teaching a foreign language in elementary school are examined, effective methods and forms of educational work with children of junior school age in the context of the problem under investigation are described. The psychological and physiological features of development of children of junior school age are analyzed. The main aspects of the method of teaching a foreign language in the practice of elementary school work are described.

Key words: teaching method, foreign language, English language, elementary school, children of junior school age.

Стаття надійшла до редакції 2.10.2017

**Г. В. Білавич
Б. П. Савчук**

УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ МОВЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. Стаття присвячена практичному аспекту проблеми культури української наукової мови, під якою розуміємо досконалий рівень мовнокомунікативної підготовки майбутніх педагогів, яка передбачає дотримання нормативності української літературної мови,

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 6

Упорядники:

проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 25.05.2017 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні** : зб. наук. пр. Вип. 6 / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова,
Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2017. – 320 с.

УДК 37 : 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Віддруковано засобами оперативної поліграфії

УРМ-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;

тел.: 0362-64-21-34